

Rapport över Come on 2000 – Österbotten-projektet,

01.06.1998 - 31.05.1999

Kontaktuppgifter:

Come on 2000 – Österbotten
Projektsekreterare Carola Lithén
Handelsplanaden 23 A, II vån
65100 VASA
Tel: 06-324 2254 eller 05-522 5806
E-post: carola.lithen@fduv.fi

Ansvarsorgan:

Förbundet De Utvecklingsstördas Vål r.f.
(Ledningsgruppens ordf Anders Dahlbäck)
Tölögatan 27 A 15
00260 HELSINGFORS

Bakgrund och behov

Situationen i svenska Österbotten är den att det råder brist på såväl utbildning som arbetsplatser för unga och vuxna personer med funktionshinder. Samtidigt är tyvärr kännedomen om olika handikapp ytterst begränsad, vilket gör det svårt för funktionshindrade t ex att ta sig in på den öppna arbetsmarknaden. Come on 2000 – Österbotten-projektet inleddes för att skapa ett fungerande ramverk för att kunna börja introducera personer med funktionshinder på arbetsmarknaden och ge dem tillgång till utbildning som är anpassad efter deras speciella behov. Ytterligare ville projektet skapa en större förståelse för handikappade och peka på deras kunskaper inom olika områden, d v s informera om att handikappade kan bidra såväl på arbetsmarknaden som i övrigt i samhället. Planen var att detta skulle ske genom informationsverksamhet riktad dels till arbetslivet, men framför allt till skolvärlden och ungdomar, för att i ett så tidigt skede som möjligt kunna påverka attityderna till de handikappade. Avsikten med projektet var också att skapa en större förståelse och tolerans mellan de olika handikappgrupperna samt att skapa ett nätverk av stödpersoner som kan hjälpa funktionshindrade personer och deras familjer vid kris. Målsättningen med stödpersonernas verksamhet är att motverka marginalisering och utslagning samt att bidra till ökad social trygghet. Dessutom ville projektet via sin utbildningsdel ge deltagarna en ökad självkänsla och större kompetens.

Allmänt

Det Leader II-finansierade projektet Come on 2000 – Österbotten startade sin verksamhet den 01.06.1998 då projektsekreteraren påbörjade den ettåriga anställningen. Sommarmånaderna gick åt till att planera de sex kursmodulernas innehåll samt till att söka personer som skulle delta i utbildningen för informatörer och stödpersoner. I augusti hölls en presskonferens om

projektet, som fick respons av såväl regionalradion som av fem svenska och en finskspråkig tidning. Under projektåret har Come on 2000 – Österbotten omnämnts ett flertal gånger i olika media, vilket visas närmare i bilagorna.

I mars 1999 trycktes 1000 ex upp av färgbroschyren ”Vågar du...” (se bilaga). Den postades ut till alla svenska skolor inom f d Vasa län, tillsammans med ett brev om erbjudande att ordna temadag eller föreläsningar kring handikapp i skolan. Sammanlagt 165 brev postades ut, då det finns så många små skolor runt om i svenska Österbotten. Såväl alla grundskolor som gymnasier, folkhögskolor, medborgarinstitut samt övriga läroanstalter erhöll erbjudandet. Ett 40-tal nappade, förutom de som redan under höstterminen hade haft temadagar, och fick alltså besök av projektets informatörer under våren. Dessa skolbesök och temadagarna presenteras och utvärderas närmare i bilagorna. Ungefär 10 skolor har också hört sig för om möjligheterna att kunna ordna temadagar under kommande läsår.

Informatörerna / stödpersonerna

Processen med att hitta deltagare till Come on-projektet påbörjades direkt under sommaren 1998. Tidpunkten var kanske inte den bästa, så det var inte alldeles lätt att få med tillräckligt många intresserade i inledningsskedet. Ett problem var givetvis att hitta de rätta kanalerna, i o m att det inte finns register t ex över handikappade unga tillgängliga. En presskonferens hölls i augusti där projektet presenterades i tidningar samt i radion (se bilagor), och det resulterade i att några tog kontakt. Sedan försökte de värvade muntligen via egna kontakter, föreningar och organisationer få nya deltagare.

När den första kursmodulen hölls i september var 17 unga handikappade med. De representerade helt olika handikappgrupper: synsvaga och blinda, hörselskadade, begåvningshandikappade samt olika typer av rörelsehinder (ryggmärgsbräck, CP-skada, muskelsjuka, skada till följd av olyckor). De var i åldern 19 till 43 år när projektet påbörjades, 5 män och 12 kvinnor, med hemort allt från Kronoby i norr till Kristinestad i söder. Under året har sedan tre till kommit med; en 28-årig synskadad man, en 19-årig CP-skadad kvinna och en 32-årig kvinna med muskelsjukdom. Under våren har flera till hört av sig som skulle ha velat komma med, när de hade läst och hört om hur lyckat projektet blev. Tyvärr var det då för sent att ta med nya, i o m att mer än hälften av utbildningen redan var genomförd. Bland kursdeltagarna var det 6 som studerade, 6 som arbetade hel- eller deltid, två föräldralediga och 6 som var arbetslösa arbetssökande och/eller pensionerade.

Utbildningen för informatörer / stödpersoner

Den första utbildningsmodulen hölls den 4-5 september 1998. På fredagskvällen hölls en 4 timmars introduktion, där alla fick bekanta sig med varann och ge önskemål beträffande kommande kursers innehåll. Det visade sig att många av kursdeltagarna hade behov av att grundligt gå igenom handikapplagstiftningen och rättigheter, vilket kom att beaktas i fortsättningen. Under lördagen jobbade vi med att ”skapa möten” och uppträda inför publik under ledning av skådespelaren Victor Lopez. Dagen var mycket aktiv och lyckad, och bidrog till att alla fick tänja litet på sina gränser. Under eftermiddagen såg vi Christian Sandströms pjäs ”Bassängliv”, som var avsedd att ingå som en del i projektet, och diskuterade kring vilka känslor och reaktioner pjäsen väckte hos åskådarna.

Följande kursmodul hölls den 25-26 september. På fredagen ordnades ett stort seminarium med inbjudna deltagare från kommuner, FPA- och Arbetskraftsbyråer. Inbjudna föreläsare var: Håkan Nordman (handikappservicelagens tillkomst och anda), Margareta Pietikäinen (det nya lagpaketet om främjande av handikappades sysselsättning och utbildning) och Inger Sjölund (realiseringsmöjligheterna ute i våra kommuner av lagstiftningen). Föredragen följdes upp av en paneldiskussion där Ken Gammelgård (Invalidförbundet), Brita Nykänen (Vasa stads socialväsande), Marianne Lindström (Vasa Arbetskraftsbyrå) och Stefan Wallin (minister-specialmedarbetare) deltog under ledning av Alice Lillas. Lördagen följde upp seminariets tema genom att vi fick närmare information av Per Hellman om FPA:s servicekoncept för handikappade. Susanne Björkell-Käldström berättade vidare om projektet Arbetsliv & Hälsa, där man bl a försöker hitta arbetsplatser för handikappade. Dessutom var yrkesvalspsykolog Marianne Lindström med och talade om handikappades rätt till arbete och möjligheter att hitta en lämplig utbildning, vilket kändes aktuellt för många.

Den tredje kursmodulen hölls 23-24.10.1998. Då besökte vi Arbetskraftsbyrån, och alla fick plocka åt sig material såväl om utbildning som om arbete, vilket som var aktuellt för var och en. Dessutom lånade vi ett antal videokassetter om olika yrken. Marianne Lindström föreläste kring att konkretisera sina personlighetsegenskaper, och praktiska övningar genomfördes i att beskriva sina egna starka och svaga sidor samt i att fundera ut lämpliga yrken, och kring hur man söker jobb. VAU-filmerna (attitydfilmer kring handikapp producerade i Sverige) genomgicks, och vi diskuterade kring hur man bäst kan presentera sitt handikapp och hur man bemöter ev frågor och påståenden från åhörarna. Projektsekreteraren gick igenom handikappservicelagens innehåll, och gav råd om hur besvär kan skrivas till såväl kommun som till

länsrätt. Dessa frågor är ganska svåra för många, vilket också visade sig i att projektsekreteraren under året i ganska många fall hjälpte kursdeltagarna såväl med en del ansökningar som med besvär av olika slag. Under denna modul genomgicks också riktlinjerna för projektets fortsättning och marknadsföring.

Under höstterminen inledde också ganska många sina praktikperioder. Vi hade tillfälle att få besöka 15 olika skolor/utbildningslinjer, varav en del hade speciella önskemål om tema och/eller föreläsare. Så långt som möjligt har vi försökt beakta läroanstalternas önskemål, då tanken med projektet har varit att ge det som skolorna har behov av. Dessutom har projektsekreteraren och några av informatörerna deltagit i en hel del andra informations-tillfällen och möten för att berätta om projektet. En förteckning över dessa finns bifogad till rapporten.

15-16 januari 1999 hölls den fjärde kursmodulen. Kursen koncentrerade sig på psykologiska aspekter, så som handikappmedvetande, självkänedom, allmänna livsfrågor och relationer. Leif Westerlund och Ruth Lawast fungerade som kursledare under helgen, och programmet varvades med föreläsningar, diskussioner, grupparbeten och övningar.

En extra kurshelg sattes in den 10-11 april, då de övriga aktiva inom huvudprojektet Come on 2000 kom till Korsholm. De hade med sig Seija Metsärinne, och vi jobbade med drama i två dagar. Det var mycket givande att få bekanta sig med informatörerna från Nyland, och vi fick också verkligen arbeta med oss själva under Seijas ledning. Övningar för såväl kropp som själ uppskattades av alla, och upplevdes som nyttigt inför kommande arbetsuppgifter.

Modul 5 och 6 ordnades i form av en studieresa till Umeå, där vi fick bekanta oss med HSO i Västerbotten och deras verksamhet, bl a informatörernas arbete. Vi presenterade ingående vårt projekt, och möjliga samarbetsformer diskuterades. I detta skede har det ännu inte lett till någonting konkret, men ett kontaktskapande skedde, vilket givetvis är en bra inledning. Åtminstone projektsekreteraren har upprätthållit kontakten till svenska sidan. Även för gruppens sammanhållning var denna resa mycket lyckad, och tiden utnyttjades effektivt för samvaro och erfarenhetsutbyte.

Under vårterminen genomfördes praktikperiod två enligt projektplanen, och de allra flesta av kursdeltagarna har gott och väl uppfyllt kvoten om sammanlagt 24 praktiktimmars. Tack vare

utskicket av broschyren och det medföljande brevet till läroinrättningarna, ville så många skolor ordna temadagar eller föreläsningstillfällen, att slutskedet av projektet blev mycket intensivt.

Skolbesöken i form av temadagar eller föreläsningar

Redan under höstterminen var det en del skolor som tog kontakt till projektsekreteraren efter att de hade läst om Come on 2000 – Österbotten i tidningarna, eller på annat sätt hört talas om att vi erbjöd temadagar. Sammanlagt 100 informationstimmar hölls under hösten och antalet närvarande elever och studerande vid dessa tillfällen uppgick till ca 630. Dessutom framförde Christian Sandström sin pjäs Bassängliv vid 6 olika tillfällen. Under vårterminen ordnades totalt 49 skolbesök vid vilka 382 informationstimmar hölls, och antalet medverkande elever och studerande här torde ha uppgått till ca 3.240 personer. Sammanräknat med vårterminens besök till olika läroanstalter betyder det alltså 64 st skolbesök, 482 hållna informationstimmar och ca 3.870 elever / studerande!

Speciellt lågstadieskolorna var intresserade av att ordna hela temadagar, istället för bara en eller två föreläsningstimmar. De allra flesta informatörer hade då med sig olika hjälpmedel som demonstrerades och som eleverna fick pröva på. En hel del material har även delats ut. I många lågstadier ordnades någon form av elevaktiviteter, t ex rullstolskappåkning, slalomkörning med rullstol eller andra handikappidrotter.

En del av skolorna har gjort utvärdering bland eleverna om hur dessa temadagar har upplevts. Denna feedback har kommit in i väldigt olika form; en hel del teckningar, personliga vykort, korta uppsatser, lärarnas sammanfattningar av elevernas uttalanden vid diskussioner i klass och givetvis via e-post till projektsekreteraren och till några av informatörerna. De direkt personliga gensvaren har var och en fått själv, men det mesta materialet finns samlat och bifogas som bilagor till rapporten.

Ekonomi

Vad ekonomin beträffar så är det på vissa punkter som budgeten inte alls har kunnat följas. Till följd av det mycket överraskande stora antalet läroanstalter och skolor som ville ha informatörer på besök, så överskreds resekostnaderna och praktkarvodena med rätt stora summor. Ekonomi finns redovisat skilt, och bifogas rapporten.

Framtiden för Come on 2000 – Österbotten

Att döma av såväl responsen från de skolor som anlitat Come on 2000 – Österbottenprojektets informatörer som från massmedias sida, är det här en verksamhet som borde kunna fortgå kontinuerligt. I de allra flesta skolor har den spontana kommentaren varit: ”Ni kommer väl igen nästa år!”. Ganska många skolor hann inte få in temadagar under våren, och har därför hört sig för om det finns möjligheter att återkomma i höst. Tyvärr har ingen kunnat lova något, eftersom fortsatt finansiering idag inte är klarlagd. Informatörerna däremot som har genomgått denna gedigna utbildning och tillhörande praktik är mycket intresserade av att få fortsätta med sin värdefulla arbetsinsats. Den i planen beskrivna informatörspoolen finns alltså tillgänglig idag, men en koordinator och kontaktperson borde finnas, som skulle stå för skolkontakterna och för uppdelandet av arbetsuppgifterna.

En stor framtida arbetsinsats för informatörerna vore även att besöka fler arbetsplatser och att aktivt försöka påverka arbetsmarknaden till att få mera öppenhet gentemot funktionshindrade arbetstagare.